

KINDERWELT

– DZIECIĘCY ŚWIAT

KATKA MAZURCZAK

Od kiedy uczysz jidysz?

CHANA POLLIN-GALAY

Od 2005 roku. Dwa lata uczyłam dzieci w żydowskich szkołach powszechnych w Los Angeles. Wtedy zaczęłam pisać podręcznik do pedagogiki jidysz, który wykorzystuje metodykę nauczania „jidysz w jidysz”, czyli bez tłumaczenia. Odkąd zrobiłam aliję, pracuję w (Bejt Lejwik) Lejwik Hojz, ucząc dzieci języka i kultury jidysz – jidyszkajt. Wystawiamy z moimi uczniami przedstawienia, robimy filmiki...

Uczyłam obowiązkowego jidysz w klasach 3–6 szkoły podstawowej w Tel Awiwie, a także jako przedmiotu dodatkowego w innej szkole. Od zeszłego roku nie uczę już, bo mam zajęcia na Uniwersytecie Ben-Guriona na Negewie. Ale nadal mam kontakt z moimi podopiecznymi z Lejwik Hojz i ze szkoły. Ktoś inny kontynuuje tam teraz zajęcia z jidysz.

Skąd wzięło się Twoje zainteresowanie nauczaniem dzieci jidysz?

Trudno powiedzieć. Może wyniosłam to z domu, bo moja siostra mówi w jidysz, a rodzice zawsze lubili muzykę klezmerską? Może stąd, że byłam wolontariuszką w National Yiddish Book Center? Ale chyba to się wzięło tak zwyczajnie, bo od dziecka zapisywałam się na różne dodatkowe zajęcia, jeździłam na żydowskie obozy letnie i tym podobne. Z czasem działalność na polu jidysz stała się coraz bardziej ważna, bo rozumiałam, jak bogata jest to kultura, więc poszłam w tym kierunku.

Uświadomiłam sobie, że prawie nikt nie zajmuje się uczeniem dzieci. Dzięki temu zajęciu mam cały czas bodziec do dalszej pracy. Każdego roku odkrywam coś nowego w kulturze jidysz, co mnie do niej przyciąga i stawia nowe wyzwania; nieważne, czy to język, literatura, czy nauczanie dzieci.

Przybliżysz nam Twoją metodę nauczania jidysz?

Wierzę w nauczanie komunikacyjne, czyli uczenie przekazywania znaczenia czegoś w jidysz. Zamiast kłaść nacisk

Chana Pollin-Galay – badaczka i nauczycielka jidysz. Wychowała się w Amherst (USA), ukończyła studia na Uniwersytecie Columbia, obecnie mieszka w Tel Awiwie. Jest doktorantką i wykładowczynią jidysz na Uniwersytecie Ben-Guriona w Beer-Szewie.

na gramatykę i zasób słownictwa, staram się na tyle, na ile jest to możliwe, przekazać moim uczniom, jak komunikować się w jidysz, to znaczy mówić, rozumieć, czytać, pisać. Ta metoda ma dwie zalety. Pierwsza jest taka, że uczniowie lepiej się uczą, ponieważ aby się skomunikować, należy podjąć większy wysiłek i wówczas lepiej zapamiętuje się język. Drugim plusem tej metody (co w przypadku języka jidysz

jest szczególnie ważne) jest aktywne używanie języka. Wiele osób uważa, że jidysz jest martwy. Można się go nauczyć, aby czytać i rozumieć przeszłość, ale komunikować się w nim czy myśleć o codziennej rzeczywistości, o sobie w kontekście współczesnym tym językiem już nie można. Choćby więc po to, żeby pokazać, że akurat jidysz jest ważnym językiem, w którym również dzisiaj można myśleć i którym można się posługiwać, uczę go w sposób komunikatywny.

Na czym to polega?

Aby objaśniać znaczenie nowych pojęć bez tłumaczenia ich na inny język, potrzebna jest treść, która musi być kulturowa. Dajmy na to, w danym miesiącu głównym motywem lekcji są nazwy ubrań. Treść pociąga za sobą

inne aspekty, w tym gramatyczne i kulturowe. Ten model jest oczywiście idealny, ale w mojej pracy nauczycielskiej weryfikowałam go w praktyce. Wszystko zależy od potencjału i zainteresowań uczniów. Na przykład dzieci w szkole popołudniowej uczyłam treści jidysz po hebrajsku, bo po południu trudno już wymagać od dziecka takiej koncentracji jak rano. Ale uczniów w szkole powszechnej, którzy nie byli jeszcze zmęczeni, nauczałam w jidysz.

Opracowałaś do tego własny podręcznik jidysz?

Napisałam pięć rozdziałów ilustrowanego podręcznika dla dzieci. Ilustracje są bardzo ważne, bo bez rysunków nie nauczy się dziecka komunikacji. A komunikacja i treść kulturowa są najistotniejsze. Używałam tego podręcznika w pracy z dziećmi, ale rzecz jasna staram się go cały czas ulepszać. Mam nadzieję, że niedługo go opublikuję.

Jaka jest przyszłość nauczania jidysz w Izraelu?

Materiałów oraz chętnych do uczenia się jidysz nie brak, ale niestety problemem jest zazwyczaj brak czasu, a także osób, które podjęłyby się trudu nauczania jidysz, zwłaszcza dzieci. Uważam, że to dlatego, że w ciągu ostatnich dwóch dekad zarówno w USA, jak i w Izraelu jidysz stał się „językiem Akademii”, językiem, którym posługują się naukowcy na uniwersytetach. Ja również należę do tej kategorii, ponieważ wyuczyłam się jidysz na Uniwersytecie Columbia. Wygodniej nam jest posługiwać się jidysz w kontekście akademickim niż w kontekście nauczania dzieci. W szkołach podstawowych trudno jest znaleźć nauczyciela jidysz na zastępstwo, zwłaszcza że to nie jest najbardziej opłacalny zawód.

Opowiedz o Kinderwelt...

Kinderwelt (jid. świat dzieci) istnieje od 2006 roku. Są to zajęcia prowadzone w Lejwik Hojz dla dzieci z sąsiedztwa. Pracowałam tam przez trzy lata, teraz zastąpiła mnie nowa nauczycielka. Nadal pracuję tam jako doradca pedagogiczny, użyczam moich materiałów, piszę teksty przedstawień; na przykład w zeszłym roku napisałam nową wersję *Dybuka*, który dzieje się w Tel Awiwie. Przedstawienie było bardzo udane! Wcześniej wystawiliśmy na scenie Lejwik Hojz sztukę *Kuni Lemels*. Napisałam też scenariusze filmów dla dzieci: *Berl un Bejles Chanike nes* (Cud chanukowy Berla i Bejli) i *Purimszpil*. To ważne, żeby dzieci były zaangażowane w naukę nie tylko w klasie, ale też poza nią. Czas spędzony w klasie stanowi może pięć procent moich zajęć jidysz.

Widać rezultaty?

Jest pięcioro dzieci, które nauczyły się całkiem niezle jidysz, na tyle, że mogą się porozumiewać, czytać i pisać, i pewnie będą kontynuować naukę. A cała reszta, co również jest bardzo ważne, poznała znaczenie jidysz i zbliżyła się do jidyszka.

Ile dzieci uczyłas?

W szkole na lekcjach obowiązkowych każdego roku uczyło się sześćdziesięcioro dzieci. Na zajęciach nieobowiązkowych, na które dzieci same się zapisywały i przychodziły popołudniami po lekcjach, liczba ta ciągle się zmieniała, największa grupa liczyła w pewnym momencie dwadzieścioro dzieci, a najmniejsza ośmiuro. Muszę powiedzieć, że moi uczniowie to nie tylko dzieci aszkenazyjskie. Na zajęcia w szkole Tel Nordau, która jest szkołą bardzo pluralistyczną, przychodziły też dzieci z różnym pochodzeniem, również nieżydowskie, na przykład dzieci imigrantów z Filipin. Przychodziły, bo jidysz je po prostu zainteresował.

W ilu szkołach średnich naucza się obecnie jidysz?

Nie znam liczb, ale wiem, że są nauczyciele zarówno w świeckich, jak i w religijnych, a także ultraortodoksyjnych szkołach. Są programy do nauczania jidysz. Ale nie można tego porównać ze stanem sprzed dwudziestu lat. Największą tragedią jest to, że jidysz jest wycofywany z nauczania w szkołach. Do niedawna jidysz był jednym z języków nauczanych w Ironi Alef, jednym z elitarnych liceów w Tel Awiwie, uczęszczało tam od trzydziestu do pięćdziesięciu uczniów. Nauczycielką jidysz była Szoszana Dominski, ja byłam nauczycielką pomocniczą. Lecz w zeszłym roku ktoś z Urzędu Miasta doszedł do wniosku, że należy zamknąć ten program. Ta sytuacja nie jest dla mnie do końca jasna. Pewne jest, że zrezygnowano z nauczania jidysz nie z powodu braku zainteresowania wśród uczniów. Mnie jest ogromnie szkoda.

Strona Bejt Lejwik/Lejwik Hojz: www.leyvik.org.il.

Filmik Purimszpil z uczniami Chany Pollin obejrzeć można w portalu YouTube: <http://youtube.com/aMs8udNnoUI>.

Wywiad w jidysz z Chaną Pollin był transmitowany w programie „Naje Chwaljes” w listopadzie 2011 roku.

Wszystkie publikowane w tym numerze wywiady z działaczami kultury jidysz przeprowadziła

Katka Mazurczak – hebraistka, animatorka kultury jidysz, tłumaczka (z hebrajskiego i jidysz). W 2008 roku obroniła w Zakładzie Hebraistyki Uniwersytetu Warszawskiego pracę magisterską poświęconą twórczości modernistycznego pisarza hebrajskiego Uriego Nisana Gnesina.

W tym samym roku założyła warszawski *Lejenkrajz*.

W latach 2007–2011 pracowała jako dziennikarka i redaktorka „Kol Polin” – Redakcji Hebrajskiej Polskiego Radia dla Zagranicy, gdzie prowadziła m. in. cotygodniową audycję jidysz „Naje Chwaljes”.